ΓΥΡΩ ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

(ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ 1828)

Οἱ παραδόσεις, ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν ἱστορία τῶν πολιορκιῶν πόλεων ἢ κάστρων, ἐκτὸς ἄλλων ἀναφέρονται καὶ στὶς διάφορες στερήσεις, ποὺ ὑπέφεραν οἱ πολιορκούμενοι.

Ἄλλες ἀπ' αὐτὲς μᾶς λένε, πὼς στὴν τάδε πόλη ἔφαγαν ὅ,τι εἶχαν καὶ δέν εἶχαν κ' ὕστερα γύρισαν καὶ στ' ἀκάθαρτα ζῶα - ἄλογα, γάτους, σκύλλους, ἀκόμη καὶ ποντικούς - κι' ἄλλες, πὼς στὸ δεῖνα κάστρο ἔφτασαν στὸ σημεῖο νὰ φάνε ὄχι μονάχα τὰ ψοφίμια παρὰ καὶ τὰ νωπὰ πτώματα τῶν δικῶνέ τους.

Μὰ ὅλα αὐτὰ τὰ μαθαίνουμε ἀπ' τὶς παραδόσεις, πού, σὰν τὰ ἔκθετα, δὲν ἔχουν γνωστὴ τὴν ἀρχή τους κι' ὅμως ζοῦν χρόνια καὶ χρόνια καὶ μ' εὐκολία καὶ χωρὶς κανένα ἔλεγχο μεταδίδονται ἀπὸ στόμα σὲ στόμα.

Ὅπως σὲ κάθε παράδοση, ἔτσι και σ' αὐτές, ποὺ ἀναφέρονται σὲ ἱστορικὰ γεγονότα, μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ κάποια ἀλήθεια· μὰ τὴν ἀλήθεια αὐτὴ τὶς περισσότερες φορὲς δὲν ἔχουμε τὰ μέσα νὰ τὴν ἐξακριβώσουμε.

Ἀνάλογες ἱστορικὲς παραδόσεις ἦταν πολὺ φυσικὸ νὰ γεννηθοῦν καὶ γύρω στὴν πολυτάραχη ζωὴ τοῦ Κάστρου τῆς Ἀθήνας, ὅπως ἔλεγαν τὴν Ἀκρόπολη οἱ Ἀρβανῖτες τῆς Κούλουρης καὶ τῶν ἄλλων τριγύρω χωριῶν, ποὺ τρεχαν

ἀπ' τὰ Δερβενοχώρια κι' ἀπ' τὰ Μεσόγεια, γιὰ νὰ χτυπήσουν τοὺς Τούρκους, ἄλλοτε γιὰ νὰ τοὺς βγάλουν ἀπ' τὸ κάστρο κι' ἄλλοτε γιὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσουν νὰ τὸ ξαναπάρουν.

Πολλὲς φορές, ποὺ μαζευόμαστε τὸν χειμῶνα γύρω στὸ τζάκι, ἡ μακαρίτισσα ἡ μητέρα μου μᾶς ἔλεγε ἱστορίες - ἐπεισόδια σὰν νὰ ποῦμε - τοῦ ***Εἰκοσιένα,*** ποὺ τὶς εἶχε ἀκούσει ἀπ' τὸν μακαρίτη τὸν παππού μας, ποὺ εἶχε πάρει μέρος σὲ δεκαοχτὼ μάχες, εἶχε πληγωθῆ βαρειὰ στὸ δεξὶ ποδάρι κ' εἶχε μείνει ἀπὸ τότες σακάτης, μὲ τὸ τιμημένο παρατσούκλι τοῦ ***κουτσοῦ.***

Ἡ μακαρίτισσα πολλὲς φορὲς μᾶς ἔδειχνε στὸ μαχαλᾶ μας τὰ σπίτια, ποὺ εἶχαν μείνει οἱ καπεταναῖοι - ὁ Καραϊσκάκης, ὁ Γκριτζώτης (Κριεζώτης), ὁ Κλίμακας, ὁ Βάσος - καὶ τ' Ἀθηνιώτικα γυναικόπαιδα, ποὺ ἔτρεχαν στὸ νησί μας ὅσες φορὲς μαθαίνανε, πὼς κατέβαιναν οἱ Τοῦρκοι ἀπ' τὰ Δερβενοχώρια ἢ ἀνέβαιναν ἀπ' τὸ Μαραθῶνα, γιὰ νὰ βοηθήσουν ἢ νὰ χτυπήσουν τὸ Κάστρο, ποὺ ἕνα φεγγάρι ἦταν δικό τους καὶ τ' ἄλλο τοὺς τὄπαιρναν οἱ δικοί μας.

Ὅταν τύχαινε νὰ πάμε στὸν Ἅγιο - Γιώργι, στὸν Ἅγιο-Γρηγόρι καὶ στὸν Ἅγιο - Δημήτρι καὶ ρωτούσαμε γιὰ τὰ χαλάσματα καὶ τοὺς ξερότοιχους, ποὺ μᾶς ἔκαναν ἐντύπωση μὲ τὴν ἔκτασή τους, μᾶς ἔλεγε, πὼς στὸν καιρὸ τῆς Ἐπανάστασης τὸ νησί μας, ἀπ' τὴ Φανερωμένη ὥς τ' Ἀμπελάκι, εἶχε γιομίσει ἀπὸ γυναικόπαιδα, ποὺ εἶχαν ἔρθει ἀπ' ὅλη τὴ Ρούμελη, γιὰ νὰ βροῦν σωτηρία ἀπ' τὸ σπαθὶ τοῦ Τούρκου.

Μὰ κι' ἀπ' ὅλα τὰ νησιὰ τῆς Ἄσπρης θάλασσας, ὡς κι' ἀπ' τὴν Κρήτη ἀκόμα, εἶχαν ἔρθει φαμελιὲς στὸ νησί. Κρητικὲς φαμελιὲς εἶχανε μείνει καὶ στὸ σπίτι μας, γιὰ πολὺν καιρό. Καὶ πόσα καὶ πόσα ἄλλα δὲν μᾶς διηγόταν ἡ μακαρίτισσα, ποὺ τὰ εἶχε ἀκουσμένα ἀπ' τὸν παππού· μὰ ποιὸς εἶχε τότε τὸ μυαλὸ νὰ τὰ γράψῃ. Μᾶς φαινόντουσαν ὅλα παραμύθια.

Μὰ κι' ἀργότερα, ὅταν ἤμουνα σὲ θέση νὰ προσέξω μερικὰ πράματα, πάλι δὲν τὰ πρόσεξα, γιατὶ καὶ τότες ἀκόμα

τὰ νόμιζα ἁπλὲς κουβέντες, ποὺ ἔβγαιναν ἔτσι σὰν παραμύθια ἀπ᾽ τὸ στόμα μιᾶς Ἀρβανίτισσας γυναικούλας, ποὺ ὅσο κι᾽ ἂν ἦταν φρόνιμη καὶ γνωστικὴ δὲν μ᾽ ἔκανε νὰ πιστέψω, πὼς τὰ λόγια της αὐτὰ εἶχαν ἀξία γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ἐποχῆς τοῦ Εἰκοσιένα, μολονότι κι᾽ ἀπὸ δαύτην δὲν ἦταν καὶ πολὺ μακριὰ ἡ ἐποχὴ ἐκείνη.

Τἄλεγε βλέπεις ἀρβανίτικα ἡ καημένη καὶ νόμιζα, πὼς δὲν εἶχαν ἀξία γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ ἱστορία. Δούλευα κ᾽ ἐγὼ τότες μπιστὰ στὸν κλασσικισμὸ καὶ στὴν προγονοπληξία, ποὺ δὲν μᾶς ἄφηνε νὰ ἰδοῦμε πιὸ πέρα ἀπ᾽ τὴ μύτη μας, κ᾽ ἔτσι ἄφησα νὰ πέσῃ τὸ ***πυργάκι,*** ποὺ εἶχε διαλέξει ὁ Καραϊσκάκης γιὰ ***στρατηγεῖο*** καὶ κατοικία του, κι᾽ ὁ ***πύργος*** τῶν Χατζήδων, ποὺ εἶχε φιλοξενήσει τὸν Κριεζώτη, τὸν Καπετὰν Κλίμακα, τὸ Βάσο καὶ δὲν ξέρω πόσους ἄλλους, χωρὶς νὰ πάρω μιὰ φωτογραφία ἢ ἕνα σκίτσο.

Κι᾽ ὅμως τὰ ἁπλᾶ αὐτὰ λόγια τῆς Ἀρβανίτισσας ἔκρυβαν ἀλήθειες ἱστορικές, ποὺ τώρα βεβαιώνονται ἀπὸ ἐπίσημα ἔγγαφα καὶ μάλιστα δικαστικά.

Πολλὲς φορές, ποὺ γινόταν λόγος γιὰ στερήσεις, θυμότανε τὰ λόγια τοῦ παππού, ποὺ τῆς ἔλεγε, πὼς στὸν καιρὸ τῆς ***Ἐπανάστασης*** ζηλεύανε τὶς κόττες, ποὺ ἔτρωγαν πίτουρα, ἐν ᾧ αὐτοὶ πολλὲς φορὲς δὲν εἶχαν οὔτε ψίχουλο.

Ὁ παππούς μου, ποὺ ἦταν ἀπὸ ἐργατικό, μὰ εὔπορο γιὰ τὴν ἐποχή του σπίτι, ἔπαιρνε στὸ ταγάρι του - ποὺ ἦταν ὁ ***γυλιὸς*** τῆς ἐποχῆς - ἕνα καρβέλι ψωμὶ καὶ λίγες ἐλιὲς καὶ πήγαινε στὰ Μέγαρα, στὴν Ἐλευσῖνα ἢ στὸν Πειραιᾶ ποδαρόδρομο, γιὰ νὰ βρῇ τοὺς συντρόφους του - τὸ ***στρατόπεδο*** σὰν νὰ ποῦμε - νὰ τοὺς συντρέξῃ στὸν πόλεμο.

Ἅμα τέλειωναν τὰ ***ἐφόδιά του,*** ὁ ***ζαχαρές,*** γύριζε πίσω στὸ νησὶ νὰ ξαναπάρῃ τὰ χρειαζούμενά του - πολλὲς φορὲς καὶ τῶν συντρόφων του, γειτόνων ἢ φίλων - καὶ ξαναγύριζε στὸ καθῆκόν του. Αὐτὸ ἔκαναν κι᾽ ὅλοι οἱ ἄλλοι Κουλουριῶτες, πότε ὁ ἕνας καὶ πότε ὁ ἄλλος, γιὰ νὰ μὴ φύγουν πολλοὶ μαζὶ ἀπ᾽ τὸ στρατόπεδο.

Ἡ ***ἐπιμελητεία*** λοιπὸν τῶν Κουλουριωτῶν ἀγωνιστῶν ἦταν στὸ σπίτι τους· μὰ καὶ σ᾽ αὐτὸ δὲν μποροῦσαν νὰ

βροῦν τίποτε παραπάνω ἀπὸ ἕνα ξερὸ ψωμὶ σταρένιο, τὶς περισσότερες φορὲς κριθαρένιο ἢ ἁπλῆ μπομπότα, λίγες ἐλιές, λίγες σταφίδες καὶ κανένα κρεμμύδι. Τὸ τυρὶ ἔλειπε πάντα ἀπ᾽ τὸ σπίτι, γιατὶ τὸ λιγοστὸ ποὺ ἔβγαζε ὁ τόπος δὲν ἔφτανε οὔτε για τοὺς ἴδιους τοὺς τσοπαναραίους.

Μερικὰ ***ἀργαστήρια,*** ποὺ ἦσαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὸ νησί, εἶναι ἀλήθεια πὼς εἶχαν ἀπ᾽ ὅλα τὰ εἴδη, ποὺ τώρα πουλιοῦνται χωριστὰ στὰ μπακάλικα, στὰ μανάβικα, στὰ σιδεράδικα, στὶς ταβέρνες, στὰ καφενεῖα, στὰ κουρεῖα, στὰ φαναρτζίδικα, στὰ ἐμπορικά, ἀκόμα καὶ στὰ φαρμακεῖα, μὰ εἶχαν λίγο ἀπ᾽ ὅλα, καὶ τόσο μονάχα ὅσο χρειαζόντουσαν στὸ νησὶ γιὰ λίγον καιρὸ καὶ γιὰ ἥσυχη βέβαια περίσταση, ὄχι γιὰ πόλεμο.

Ἔπειτα οἱ Συριανοὶ ἔμποροι, ποὺ ἦσαν οἱ μοναδικοὶ ***ἐμπορικοὶ οἶκοι*** τὴν ἐποχὴ ἐκείνη γιὰ ὅλα τὰ νησιὰ καὶ τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου, ἔστελναν καὶ στὸ νησί μας τὰ ἐμπορεύματά τους ἀνάλογα μὲ τὴν οἰκονομικὴ ἀντοχὴ τοῦ τόπου, ποὺ τὴν κανόνιζε κάθε φορὰ ὁ ***μοῦστος*** καὶ τὸ ***ρετσίνι,*** τὰ δυὸ μοναδικὰ προϊόντα, ποὺ βάσταγαν καὶ σὲ λίγη ἐξαγωγή.

Αὐτοί, ἐπειδὴ τἄδιναν ὅλα μὲ ***ἰκρέτιτο*** στοὺς ἀργαστηριάρηδες, ποὺ ἦσαν καὶ ἐμπορικοί τους ἀντιπρόσωποι στὸ νησί, ὅπως καὶ στ᾽ ἄλλα μέρη, κανόνιζαν καὶ τὴν πίστωση σύμφωνα μὲ τὶς πληροφορίες, ποὺ εἶχαν ἀπ᾽ τοὺς μυστικοὺς ***ἐκτιμητὲς*** τῆς ***χρονιᾶς,*** ποὺ ἦσαν εἰδικοὶ γιὰ νὰ ἐκτιμήσουν τὸ ποσὸ τοῦ μούστου καὶ τοῦ ρετσινιοῦ, ποὺ θὰ γινόταν κάθε χρονιά, ἀκόμη καὶ γιὰ νὰ προβλέψουν γιὰ τὴν τιμὴ ποὺ ***θὰ κοπῇ.***

Μ᾽αὐτὸν τὸν τρόπο κανόνιζαν καὶ τὸ ***περιθώριο*** τοῦ ἰκρέτιτου, ποὺ θἄνοιγαν γιὰ κάθε ἀργαστηριάρη.

Ἔτσι μὲ ἰκρέτιτο καὶ οἱ ἀργαστηριάρηδες τἄδιναν τὰ ἐμπορεύματα στοὺς νησιῶτες ἄλλοτε προαγοράζοντας - ***προστοιχίζοντας*** - τὸ μοῦστο καὶ τὸ ρετσίνι ἀπ᾽ τοὺς διάφορους παραγωγοὺς μὲ μιὰ ὡρισμένη τιμή, ποὺ τὴν ὥριζαν στὴν τύχη - στὰ κουτουροῦ - σύμφωνα μὲ τὴν πρόβλεψη ποὺ εἶχαν, κι᾽ ἀνάλογα μὲ τὴν καπατσωσύνη καὶ τὸ κουράγιο, ποὺ

εἶχαν στὴν ψυχή τους, νὰ γελοῦνε τοὺς ἀφελεῖς παραγωγούς, κι' ἄλλοτε ἀνοίγοντας κι' αὐτοὶ ἱκρέτιτο ἀνάλογο μὲ τὴν πρόβλεψη τῆς ***χρονιᾶς***. Στὸ τέλος τοῦ χρόνου ἔκλειναν τοὺς λογαριασμοὺς παίρνοντας τὸ μοῦστο καὶ τὸ ρετσίνι, ποὺ εἶχαν ἀγοράσει ***προστοίχι*** ἢ σύμφωνα μὲ τὴν τρέχουσα τιμή, ***ὅσο κοπῇ***.

Καταλαβαίνει λοιπὸν ὁ καθένας τὶ ποσὰ μποροῦσαν νὰ εἶχαν μέσα τὰ ἀργαστήρια αὐτά. Κι' ὅμως ἀπ' αὐτὰ περίμενε πολλὲς φορὲς στὸν καιρὸ τῆς Ἐπανάστασης, νὰ βοηθηθῇ ἡ ἐπιμελητεία τοῦ στρατοῦ τῆς Ἀττικῆς, ὅταν πολιορκοῦσε τὸ Κάστρο τῆς Ἀθήνας ἢ ὅταν πολεμοῦσε ν' ἀποκρούσῃ ἀπὸ μέσα κι' ἀπ' ὄξω τοὺς Τούρκους, ποὺ ἦσαν κάποτε στὸν ἴδιον καιρὸ πολιορκοῦντες καὶ πολιορκούμενοι.

Γιὰ νὰ οἰκονομήσουν λοιπὸν τὴν τροφοδοσία ἢ τὰ μεταγωγικὰ τοῦ στρατοῦ οἱ στρατηγοὶ ἔστελναν κάθε τόσο στὰ γύρω χωριά, στὴν Ἔγριπο καὶ στὰ νησιὰ - Κούλουρη, Αἴγενα, Τζιὰ - ἀνθρώπους κι' ἔκαναν ἕνα εἶδος ***ἐπιτάξεως*** τροφίμων καὶ ζώων. Ἡ μακαρίτισσα μαζὶ μὲ τ' ἄλλα μᾶς ἔλεγε, πῶς κάποτε πῆραν ὅλα τὰ ζῶα ἀπ' τὸ νησὶ καὶ γιὰ κάμποσον καιρὸ δὲν μποροῦσες νὰ βρῇς οὔτε ἕνα κουτσὸ γαϊδούρι σὲ δαῦτο.

Μιὰ περίπτωση ἐπιτάξεως αὐτοῦ τοῦ εἴδους μᾶς τὴν μαρτυροῦν «τὰ ***πρακτικὰ*** τοῦ ἐν Σαλαμῖνι πρωτοκλήτου δικαστηρίου», ποὺ καὶ ἄλλοτε, ὅπως θὰ θυμοῦνται οἱ ἀναγνῶσται τοῦ ἡμερολογίου τούτου, μᾶς ἔδωσαν μερικὰ στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴ ζωὴ τῆς Ἀνδρούτσαινας.

Ἀπ' τὰ ***πρακτικὰ*** λοιπὸν αὐτὰ μαθαίνουμε, ὅτι «κατὰ Μάϊον ἢ Ἰούνιον τοῦ 1826» ὁ φρούραρχος τῶν Ἀθηνῶν Ἰωάννης Γκούρας ἔστειλε τὸν Σπύρο τὸν Ντετούση, τὸν Γαλαξιδιώτη, στὴν Κούλουρη «διὰ νὰ ἐπάρῃ ἀπὸ τὰ ἀργαστήρια τροφάς, δόσας εἰς αὐτὸν καὶ τέσσαρας ἢ πέντε ἀνθρώπους, εἰς τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Ἰωάννης Παγῶνας».

Ὁ Ντετούσης, ὅταν πῆγε στὴν Κούλουρη ἄρχισε νὰ κάνῃ τὴν ἐπίταξι στὴν πρωτεύουσα τοῦ νησιοῦ - τὴν Κούλουρη - κι' ἔστειλε στ' Ἀμπελάκι μόνον τὸν Παγώνα «διὰ νὰ ἐπάρῃ ἐκεῖθεν ὅσον βούτυρον καὶ ῥίζι εὕρῃ».

Μὰ ὁ Παγώνας, ποὺ φαίνεται δὲν εἶχε μάθει ἀκόμα, πὼς ἀπόφαση τοῦ ἔθνους ἦταν «ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἔμπροσθεν τῶν νόμων νὰ εἶναι ἴσοι χωρὶς καμμίαν ἐξαίρεσιν οὔτε πολιτικοῦ οὔτε στρατιωτικοῦ» καὶ ἀκόμη, ὅτι ἡ ἰδιοκτησία εἶχε κηρυχθῆ ἱερά, ἀφοῦ ἔβαλε στὸ χέρι ὅ,τι βρῆκε κατάλληλο σὲ ζῷα καὶ τρόφιμα, ἔφυγε χωρὶς νὰ τὰ πληρώσῃ καί, καθὼς φαίνεται, χωρὶς νὰ δώσῃ λογαριασμὸ σὲ κανένα.

Ὕστερα ὅμως ἀπὸ δυὸ χρόνια μερικοὶ ἀπὸ κείνους, ποὺ τοὺς πῆρε τὰ πράματα, μόλις ἱδρύθηκε τὸ ***Πρωτόκλητον δικαστήριον*** στὴ Σαλαμῖνα ἔκαναν προσφυγὴ καὶ ζήτησαν τὸ δίκιο τους.

Τὸ δικαστήριο ἄρχισε νὰ λειτουργῇ στὶς 27 Ὀκτωβρίου 1828 καὶ στὶς 10 Νοεμβρίου ἕνας ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, ποὺ εἶχαν προσφύγει στὴν Κούλουρη, ὁ Χρῖστος Τρίμης, «ἔδωσεν εἰς τὸ Δικαστήριον ἀγωγὴν» κατὰ τοῦ Παγώνα καὶ τὸν ἐγκαλεῖ νὰ τοῦ πληρώσῃ «τρεῖς περίπου χιλιάδας γρόσια, ἀπὸ ἕνα ἵππον του, τὸν ὁποῖον σφάξας ἐπώλησεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν· προσέτι δὲ καὶ ἐξ μηνῶν στρατιωτικοὺς μισθούς».

Ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες δύο Εὐριπαῖοι, ὁ Γιώργης ὁ Κουρούπης κι᾽ ὁ Θωμᾶς ὁ Δούλης ποὺ εἶχαν προσφύγει στ᾽ Ἀμπελάκι τῆς Κούλουρης κ᾽ εἶχαν ἀνοίξει ἀργαστήρια, ἔδωσαν ἄλλες ἀγωγὲς κατὰ τοῦ Παγώνα· ὁ πρῶτος γιὰ 49 ὀκάδες ῥίζι, κι᾽ ὁ δεύτερος γιὰ ὀχτὼ ὀκάδες καὶ τρακόσια δράμια βούτυρο, ποὺ τοὺς εἶχε πάρει.

Ὁ Παγώνας, ὅταν μὲ πολλὴ δυσκολία παρουσιάστηκε στὸν εἰρηνοδίκη, ἀναγκάστηκε νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι πράγματι πῆρε τὰ πράματα αὐτά· μὰ τὴ μιὰ ἔλεγε, πὼς τ᾽ ἄστειλε τοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ Γιάννη Γκούρα, στὸ Κάστρο, καὶ τὴν ἄλλη, πὼς τὰ παράδωσε στὸ Σπύρο τὸν Ντετούση, πού, ὅπως εἴδαμε παραπάνω, εἶχε στείλει ὁ Γκούρας ***ἐπικεφαλῆς*** γιὰ νὰ κάνῃ τὴν ἐπίταξη.

Ἡ διπρόσωπη αὐτὴ ὁμολογία δὲν ἦταν βέβαια δυνατὸ νὰ κριθῇ ἱκανὴ γιὰ ν᾽ ἀπαλλάξῃ τὸν Παγώνα. Ἔπειτα κι᾽ ὁ εἰρηνοδίκης, ὁ Κωσταντῖνος Λουκᾶς, γιὰ τὸν ὁποῖο θ᾽ ἄξιζε ν᾽ ἀσχοληθῇ κανεὶς περισσότερο, δὲν ἦταν ἀπ᾽ τοὺς

τυχαίους δικαστικούς. Εἶχε καλὴ μόρφωση κ' ἤξερε καλὰ τὴ δουλειά του καὶ πρὸ πάντων εἶχε τὸ θάρρος τῆς γνώμης του.

Μὰ κι' ὁ Παγώνας δὲν ἦταν τῆς ἀράδας. Δὲν ἦταν μονάχα ἀξιωματικὸς - ὅπως τοὐλάχιστον τὸν λέει ἕνα σχετικὸ ἔγγραφο - ἦταν καὶ καπάτσος· καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ εἶχε καὶ μπάρμπα στὴν Κορώνη· εἶχε καὶ Κάτω - Θεὸ τὸν χιλίαρχο τὸν Κριεζώτη, ποὺ τὸν ὑπεράσπιζε μὲ τὸ παραπάνω.

Μ' ὅλα ταῦτα ὁ εἰρηνοδίκης μ' ἕνα ἔγγραφό του στὴ δημογεροντία διάταξε τὴν προφυλάκιση τοῦ Παγώνα.

Δυστυχῶς δὲν ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας οὔτε τὰ γράμματα οὔτε τὰ ἔγγραφα, ποὺ ἔστειλε ὁ χιλίαρχος στὸν εἰρηνοδίκη· ἀπ' τὶς ἀπαντήσεις ὅμως, ποὺ ἔστειλε ὁ δεύτερος στὸν πρῶτον, μπορεῖ νὰ βγάνῃ κανεὶς πολλὰ γιὰ τὴν τότε κατάσταση καὶ γιὰ τὸν ἀγῶνα, ποὺ ἔκανε ἡ δικαιοσύνη, γιὰ νὰ βάνῃ σὲ κάποια τάξη τοὺς ἀνυπότακτους καπεταναίους.

Ἡ αὐστηρὴ καὶ παλληκαρήσια στάση τοῦ εἰρηνοδίκη ἀνάγκασε τὸν χιλίαρχο ν' ἀναφερθῇ στὸν τότε Ἔκτακτο Ἐπίτροπο τῶν Δυτικῶν Σποράδων, τὸν Βιάρο Καποδίστρια.

Τί τοὔγραψε ἐκεῖνος καὶ τί τ' ἀπάντησε ὁ Ἔκτακτος Ἐπίτροπος δὲν τὸ ξέρουμε, γιατὶ δὲν ἔχουμε - γιὰ τώρα τοὐλάχιστον - μπροστά μας τὰ σχετικὰ ἔγγραφα. Ἀπ' τὶς σχετικὲς ὅμως ἀπαντήσεις, ποὺ ἔστειλε ὁ εἰρηνοδίκης στὸν Κριεζώτη καὶ πρὸ πάντων ἀπ' τὴν ἔκθεση, ποὺ ἔστειλε στὸν Ἔκτακτο Ἐπίτροπο, μαθαίνουμε, πὼς ὁ Κριεζώτης ἔδειξε πολλὴ αὐθαιρεσία.

Ἔστειλε μεσάνυχτα δυὸ ἀνθρώπους κ' ἐζήτησε ἀπ' τὸ δικαστήριο νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Παγώνα «ὄχι διότι ἦταν ἀθῷος, ἀλλά, διότι ἦτο στρατιωτικὸς» καὶ κατὰ τὴ γνώμη τοῦ χιλιάρχου οἱ στρατιωτικοὶ ἔπρεπε νὰ δικαζωνται στὸ στρατόπεδο.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ δικαστήριο εἶχε ἀντίθετη γνώμη, ὁ Κριεζώτης «παραβιάσας τὸ δικαστήριον ἐπῆρε αὐτογνωμόνως τὸν Παγῶνα».

Τὴν αὐθαιρεσία αὐτὴ τοῦ χιλιάρχου ὁ λαμπρὸς εἰρηνο-

δίκης τὴν καταγγέλλει στὸν Ἕκτακτο Ἐπίτροπο μὲ μιὰ ἀναφορά, ποὺ ἀξίζει νὰ τὴν προσέξῃ κανείς.

Στὸ τέλος τῆς ἀναφορᾶς μὲ πικρία, μὰ καὶ μὲ θάρρος, ποὺ δύσκολα τὸ βρίσκει κανεὶς καὶ στὰ καλύτερα χρόνια τῆς δικαστικῆς ζωῆς τοῦ τόπου μας, προσθέτει: «Ἀλλὰ ἂν καὶ ὁ Παγώνας ἔφυγε τὴν Σαλαμῖνα, δὲν ἀπέφυγεν ὅμως τὴν δίκην· διότι τὸ Δικαστήριον σεβόμενον τὸ δίκαιον τῶν πολιτῶν, ἐνασχολεῖται μὲ τὸ νὰ κρίνῃ αὐτὸν ***ἐξ ἐρημίας***, περιμένων διαταγὴν τῆς ὑμετέρας ἐκλαμπρότητος».

Τί ἡ ἐκλαμπρότης του ἀπάντησε καὶ τί διέταξε δὲν μᾶς εἶναι γνωστό, γιατὶ ἡ ἀναφορά, ποὺ ἔστειλε σ' αὐτὸν ὁ εἰρηνοδίκης, εἶναι ὡς τὰ σήμερα, τὸ τελευταῖο γνωστό, ἔγγραφο, ποὺ σχετίζεται μὲ τὴν ὑπόθεση αὐτή.

Φαίνεται, πὼς ἀπὸ τότες εἶχαν μπῆ ἢ πρωτομπῆκαν στὴν ἐνέργεια τὰ ***χρονοντούλαπα***, ποὺ σήμερα πιὸ εὐγενικὰ τὰ λένε ***ἀρχεῖα!***

Μὰ ὁ καιρός, ποὺ ὅπως λέει ὁ τραγικὸς «φαίνει τ' ἄδηλα», μαζὶ μὲ τὴν ἀχόρταγη περιέργεια τοῦ ἱστοριοδίφου βγάζουν στὰ φόρα καὶ κεῖνα, ποὺ ἡ ***πολιτικὴ σκοπιμότης***, κάθε φορά, ποὺ τὸ ζητάει ἡ περίσταση, βάζει στὸ χρονοντούλαπο, γιὰ νὰ μείνουν μυστικὰ γιὰ πάντα.

*
* *

Παρακάτω δημοσιεύουμε μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ἐπίσημα βιβλία «τοῦ ἐν Σαλαμῖνι εἰρηνοδίκου τοῦ καὶ τὸ πρωτόκλητον συγκροτοῦντος δικαστήριον», ποὺ εἶναι σχετικὰ μὲ ὅσα εἴπαμε παραπάνω. Ἡ κατάταξη ἔγινε σύμφωνα μὲ τὴ χρονολογικὴ σειρὰ τῆς συντάξεως, καὶ ἡ ὀρθογραφία ἔμεινε ὅπως ἦταν.

Ἀποσπάσματα

Α'.

[Ἀπὸ τὸ Βιβλίο τῶν ἐξερχομένων].

1.

Ἀρ. 65 ***Ἑλ[ληνικὴ] πολ[ιτεία]***
Ὁ Εἰρ[ηνοδίκης] Σαλ[αμῖνος]
Πρὸς τὸν κύριον Ἰωάννην Παγῶναν Σαλωνίτην.

Ὁ κύριος Χρῖστος Τρίμης ἔδωκεν εἰς τὸ Δικαστήριον ἀγωγὴν

καταταχθεῖσαν ὑπ' ἀρ. 33 διὰ τῆς ὁποίας σὲ ἐγκαλεῖ ὅτι τοῦ κατακρατεῖς τρεῖς περίπου χιλιάδας γρόσια, *ἀπὸ ἕνα ἵππον του, τὸν ὁποῖον σφάξας ἐπώλησας εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν·* προσέτι δὲ καὶ ἓξ μηνῶν στρατιωτικοὺς μισθούς.

Προσκαλεῖσαι λοιπὸν νὰ παρουσιασθῇς σήμερον εἰς τὸ Δικαστήριον διὰ νὰ θεωρηθῇ ἡ διαφορὰ αὕτη.

Τῇ 10 Νοεμβρίου 1828.
ἐν Σαλαμῖνι. *Κ. Λουκᾶς.*

2.

Ἀρ. 75

Ἑλ[ληνικὴ] πολ[ιτεία]
Ὁ Εἰρ[ηνοδίκης] Σαλ[αμῖνος]
Πρὸς τὴν Δημογεροντίαν αὐτῆς.

Ὁ Κύριος Ἰωάννης Παγῶνας Σαλωνίτης ἐναγόμενος παρὰ τοῦ Χρίστου Τρίμη διὰ τρεῖς χιλιάδας γρόσια καὶ ἓξ μηνῶν στρατιωτικοὺς μισθούς, δὲν θέλει νὰ δώσῃ ἐγγυητὴν πρὸς τὸν ἐνάγοντα, ἕως ὅτου νὰ θεωρηθῇ ἡ μεταξὺ αὐτοῦ διαφορά. Διὰ τοῦτο προσκαλεῖται ἡ Δημογεροντία νὰ κρατήσῃ τὸν εἰρημένον Ἰωάννην Παγῶναν Σαλωνίτην ὑπὸ φύλαξιν πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ ἐνάγοντος.

Τῇ 10 Νοεμβρίου 1828.
ἐν Σαλαμῖνι. *Κ. Λουκᾶς.*

3.

Ἀρ. 104

Ἑλληνικὴ πολιτεία
Ὁ Εἰρηνοδίκης Σαλαμῖνος
Πρὸς τὸν γενναιότατον χιλίαρχον Νικόλαον Κριεζιώτην.

Παρακαλεῖσθε νὰ εἰδοποιήσετε ἐγγράφως τὸ Δικαστήριον τῆς Σαλαμῖνος, ἐὰν ὁ Ἰωάννης Παγῶνας Σαλωνίτης εἶναι καὶ τώρα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν σας ἢ ὄχι.

Τῇ 16 Νοεμβρίου 1828.
ἐν Σαλαμῖνι. *Κ. Λουκᾶς*

4.

Ἀρ. 115

Ἑλ[ληνικὴ] πολ[ιτεία]
Ὁ Εἰρ[ηνοδίκης] Σαλ[αμῖνος]
Πρὸς τὴν Δημογεροντίαν αὐτῆς.

Ὁ Ἰωάννης Παγῶνας Σαλωνίτης, ὅστις διὰ προσκλήσεως τοῦ Δικαστηρίου ὑπ' ἀρ. 75 κρατεῖται παρὰ τῆς Δημογεροντίας ὑπὸ

φύλαξιν, σήμερον ζητηθεὶς παρὰ τοῦ Δικαστηρίου δὲν ἀπεστάλη παρὰ τῆς Δημογεροντίας. Διὰ τοῦτο προσκαλεῖται ἡ Δημογεροντία νὰ λάβῃ τὴν ἀνήκουσαν φροντίδα διὰ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ φύλαξιν.

Τῇ 17 Νοεμβρίου 1828.

ἐν Σαλαμῖνι. *Κ. Λουκᾶς.*

5.

Ἀρ. 116 *Ἑλ[ληνικὴ] πολ[ιτεία]*

Ὁ Εἰρ[ηνοδίκης] Σαλ[αμῖνος]

Πρὸς τὸν Γενναιότατον χιλίαρχον κύριον Ν. Κριεζιώτην.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἔλαβε τὸ Δικαστήριον Σαλαμῖνος δύο σας ἐπιστολάς· ἡ μὲν ὑπόθεσις τοῦ εἰκοσιπεντάρχου σας κυρίου Γούσια αὔριον εἶναι τοῦ νὰ λάβῃ τέλος.

Περὶ δὲ τοῦ *Ἀξιωματικοῦ σας Κυρίου Ἰωάννου Παγῶνα* Σαλωνίτου, τὸ Δικαστήριον κρίνει χρέος του ἀπαραίτητον νὰ σᾶς ἐκθέσῃ τὰ ἑξῆς:

Ὁ Παγῶνας πρὸ ἡμερῶν εἶχε κρίσιν μὲ δύο τινὰς Εὐρυπαίους καὶ ἀπεφασίσθη ἀπὸ τὸ Δικαστήριον νὰ ἀποδώσῃ πρὸς αὐτοὺς πάραυτα ἐννέα ὀκάδας ῥίζι καὶ ὀκτὼ ὀκάδας καὶ τριακόσια δράμια βούτυρον. Τὸ Δικαστήριον κατὰ τὰς ὁδηγίας του ἔστειλε τὰς ἀποφάσεις εἰς τὴν Δημογεροντίαν, ἡ δὲ Δημογεροντία ἐκράτησεν ὑπὸ φύλαξιν τὸν Παγῶνα, διότι δὲν θέλει νὰ πληρώσῃ. Κατὰ τοῦτο λοιπὸν τὸν κρατεῖ ὑπὸ φύλαξιν ἡ Δημογεροντία καὶ ὄχι τὸ Δικαστήριον. Περὶ δὲ τῆς διαφορᾶς τὴν ὁποίαν ἔχει μετὰ τοῦ Χρίστου Τρίμη κρατεῖται ὁ Παγῶνας ὑπὸ φύλαξιν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Δικαστηρίου, διότι δὲν θέλει νὰ δώσῃ ἐγγυητήν· ὥστε εἶναι εἰς τὸ χέρι του νὰ μείνῃ ἐλεύθερος ἀφοῦ δώσῃ ἐγγυητήν. Νομίζει δὲ τὸ Δικαστήριον, ὅτι ὁ Καπ[ετὰν] Παγῶνας εὑρισκόμενος ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν σας καὶ κρινόμενος ἐδῶ πλησίον σας, τότε μάλιστα θὰ ἐμποδισθῇ ἀπὸ τὰ χρέη του, ὅταν μακρυνθῇ ἀπὸ πλησίον σας διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ κριθῇ εἰς τὸ στρατόπεδον.

Τὸ Δικαστήριον γνωρίζον ὅτι εἶσθε φίλος τῶν νόμων καὶ τῆς δικαιοσύνης, *δὲν ἐννοεῖτε ποτὲ ὅτι εἶναι συσιημένον παρὰ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως διὰ μόνους τοὺς ἀδυνάτους*· ὡς χιλίαρχος συνετὸς πράξετε ὡς σᾶς ὁδηγεῖ ἡ φρόνησίς σας.

Τῇ 18 Νοεμβρίου 1828.

ἐν Σαλαμῖνι. *Κ. Λουκᾶς.*

6.

Ἀρ. 117 *Ἑλ[ληνικὴ] πολ[ιτεία]*
Ὁ Εἰρ[ηνοδίκης] Σαλ[αμῖνος]

Πρὸς τὸν Γενναιότατον χιλίαρχον Κύριον Νικόλαον Κριεζιώτην.

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐπιστολῆς σας διὰ τῆς ὁποίας ἐρωτᾶτε τὸ Δικαστήριον *ἐὰν ἔχῃ διαταγὴν νὰ κρίνῃ καὶ τοὺς πολεμικούς*, σᾶς *ἀποκρίνεται, ὅτι ἡ τοιαύτη διαταγὴ ἦτον περιττὴ νὰ τοῦ δοθῇ, διότι ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἔμπροσθεν τῶν νόμων εἶναι ἴσοι χωρὶς καμμίαν ἐξαίρεσιν, οὔτε πολιτικοῦ οὔτε πολεμικοῦ*, καὶ τοιαύτη εἶναι ἡ ἀπόφασις τοῦ ἔθνους. Γνωστοποιεῖ δὲ τὸ Δικαστήριον ὅτι ὁ ἐκλαμπρότατος Ἔκτακτος Ἐπίτροπος τῶν Δυτικῶν Σποράδων, διεύθυνεν εἰς αὐτὸ πολλοὺς πολεμικοὺς διὰ νὰ κριθῶσιν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἕνας εἶναι καὶ ὁ ἑκατόνταρχος Γεώργιος Αὐλῶνας.

Γενναιότατε, *ἐὰν τὰ Κριτήρια τῶν πόλεων δὲν ἠμποροῦσαν νὰ κρίνουν τοὺς πολεμικούς, τότε ἀλλοίμονον εἰς τὸ ἔθνος, διότι ὁ καθένας ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ στρατιώτου ἔμελλε νὰ ξεγυμνώνῃ τὸν τυχόντα, καὶ τότε νὰ τοῦ λέγῃ, πᾶμε στὸ στρατόπεδον νὰ κριθῶμεν.*

Τὸ Δικαστήριον, πάλιν σᾶς τὸ λέγει, σᾶς γνωρίζει χιλίαρχον τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως φιλοδίκαιον καὶ φρόνιμον καὶ διὰ τοῦτο εἶναι βέβαιον ὅτι ὅλαι σας αἱ πράξεις ἔχουν βάσιν τοὺς νόμους καὶ τὴν δικαιοσύνην.

Τῇ 18 Νοεμβρίου 1828.
ἐν Σαλαμῖνι. *Κ. Λουκᾶς.*

7.

Ἀρ. 136 *Ἑλ[ληνικὴ] πολ[ιτεία]*
Ὁ Εἰρ[ηνοδίκης] Σαλ[αμῖνος]

Πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Ἔκτακτον Ἐπίτροπον τῶν Δυτικῶν Σποράδων.

Τῇ πέμπτῃ τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς δύο τινές, Γεώργιος Κουρούπης καὶ Θωμᾶς Δούλης, Εὐβοεῖς ἐνήγαγον εἰς τὸ Δικαστήριον Ἰωάννην τινὰ Παγῶναν Σαλωνίτην, ὡς χρεωστοῦντα εἰς μὲν τὸν πρῶτον τεσσαράκοντα ὀκάδας ῥίζι, εἰς δὲ τὸν δεύτερον ἑπτὰ ὀκάδας καὶ τριακόσια δράμια βούτυρον. Ὁ ἐναγόμενος προσκληθεὶς καὶ παρουσιασθεὶς ὡμολόγησε μὲν ὅτι τῷ ὄντι ἐπῆρε τὸ ῥηθὲν πρᾶγμα, πλὴν πρὸς ἀπολογίαν του ἔλεγε, πότε μὲν ὅτι τὸ ἐπῆρε προσταγμένος παρὰ τοῦ Γκούρα, ὑπὸ τοῦ ὁποίου τὴν ὁδηγίαν ἦτον, πότε δὲ ὅτι τὸ ἐπῆρε διὰ προσταγῆς Σπύρου τινὸς Ντετούση. Προσέθετε δὲ εἰς τὴν ἀπολογίαν του ὅτι *τοιαῦτα εἶναι γινόμενα πολλὰ καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζωνται.*

Τὸ Δικαστήριον προέτρεψεν αὐτὸν νὰ ἀσφαλίσῃ τοὺς ἐνάγοντας καὶ διά τινος ἐγγράφου, ὅτι ἐὰν ὁ Παγῶνας ἀποδείξῃ, ὅτι τὸ εἰρημένον ῥίζι καὶ βούτυρον τὸ ἔδωκε πρὸς τὸν Γκούραν, νὰ ζητήσωσιν οἱ ἄνθρωποι τοὺς κληρονόμους τοῦ Γκούρα, ἀλλ' οὔτε εἰς τοῦτο ὁ Παγῶνας κατ' οὐδένα τρόπον ἐσυγκατένευσε. Διὸ τὸ Δικαστήριον ἔνδεκα ἡμέρας βασανίζον τὴν ὑπόθεσιν ταύτην καὶ μὴ δυνάμενον ὁλοτελῶς νὰ πείσῃ τὸν Παγῶνα εἰς τὸ δίκαιον, τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τοῦ τρέχοντος ἐξέδωκεν ἀπόφασιν διὰ νὰ πληρώσῃ ὁ Παγῶνας τὸ ὁποῖον χρεωστεῖ πρὸς τοὺς εἰρημένους ῥίζι καὶ βούτυρον.

Ἡ ἀπόφασις διευθύνθη εἰς τὴν Δημογεροντίαν διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ· ἡ Δημογεροντία, ἐπειδὴ δὲν ἐπείθετο ὁ Παγῶνας, τὸν ἔδωκεν ὑπὸ φύλαξιν εἰς τὸν πρώην *Πολιτάρχην*.

Ὁ αὐτὸς Παγῶνας ἐνήχθη τῇ ἐνάτῃ τοῦ τρέχοντος καὶ παρά τινος Χρίστου [Τρίμη] Ἀθηναίου ὡς χρεωστῶν πρὸς αὐτὸν ἓξ μηνῶν στρατιωτικοὺς μισθοὺς καὶ τρεῖς χιλιάδας γρόσια, *δι' ἕνα ἵππον τὸν ὁποῖον ἁρπάσας ὁ Παγῶνας τοῦ Τρίμη τὸν ἔσφαξεν εἰς τὸ φρούριον τῶν Ἀθηνῶν, ὅτε ἐπολιορκεῖτο, καὶ πωλήσας τὸ κρέας ἔλαβε ταύτην τὴν ποσότητα*. Περὶ τούτου ὁ Τρίμης ἐπαρουσίασεν εἰς τὸ Δικαστήριον καὶ δύο ἐμμάρτυρα ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα μαρτυροῦνται, ὡς γνήσια παρὰ τῆς *ἐν Αἰγίνῃ δημοσίου νοταρίας*. Τὸ Δικαστήριον προσεκάλεσε τὸν Παγῶνα, ὅστις καὶ ἐπαρουσιάσθη, καὶ οὔτε εἰς συμβιβασμὸν κατ' οὐδένα τρόπον ἐπείσθη, οὔτε εἰς *αἱρετοκρισίαν*, ἀλλ' ἐζήτησεν ἀντίγραφον τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας διὰ νὰ ἐκθέσῃ τὴν ἀπολογίαν του.

Τῇ δὲ δεκάτῃ ἕκτῃ τοῦ ἐνεστῶτος ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸ Δικαστήριον μετὰ τῆς ἀπολογίας του. Τὸ δὲ Δικαστήριον καταγράψαν εἰς τὴν Βίβλον τῶν Μαρτυριῶν τοὺς ὁποίους ὁ Παγῶνας προέβαλε μάρτυρας, διώρισεν αὐτὸν ἐγγράφως νὰ παρουσιάσῃ ἢ αὐτοὺς ἢ, ἂν τοῦτο εἶναι δύσκολον, τὰς μαρτυρίας των.

Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἔδιδεν ἐγγυητὴν κατὰ τὴν αἴτησιν τοῦ ἐνάγοντος, τὸ Δικαστήριον ἔχον ἱκανὰ δείγματα τὰ προειρημένα δύο ἐμμάρτυρα, *μάλιστα δὲ καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Παγῶνα*, προσεκάλεσε τὴν Δημογεροντίαν νὰ ἔχῃ αὐτὸν ὑπὸ φύλαξιν ἕως ὅτου δώσῃ ἐγγυητήν.

Περὶ δὲ τὴν μίαν ὥραν τῆς νυκτὸς ὁ χιλίαρχος Νικόλαος Κριεζιώτης ἔστειλεν εἰς τὸ Δικαστήριον δύο του ἀνθρώπους ζητῶν ἐπιμόνως νὰ ἐλευθερωθῇ ὁ Παγῶνας, *ὄχι διότι εἶναι ἀθῷος, ἀλλὰ διότι εἶναι στρατιωτικός*, τὸ δὲ Δικαστήριον ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν *ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐνώπιον τῶν νόμων εἶναι ἴσοι ἄνευ τινὸς ἐξαιρέσεως, οὔτε πολιτικοῦ οὔτε πολεμικοῦ*, καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ παρανομήσῃ. Τὸ δὲ πρωΐ, ἡμέρα Κυριακή, διηύθυνεν ὁ χιλίαρχος ἔγγραφόν του λέγων, *ὅτι οἱ πολεμικοὶ δὲν κρίνονται εἰς τὰ ἐδῶ Κριτήρια, ἀλλ' εἰς τὸ Πολεμικὸν Κριτήριον*, καὶ διὰ τοῦτο ὅστις ἔχει κρίσιν μὲ στρατιωτικὸν ἂς ὑπάγῃ ἐκεῖ εἰς τὸ στρατόπεδον διὰ νὰ θεωρηθῇ ἡ διαφορά του· ὡς βλέπετε καὶ ἐκ τοῦ ἀντιγράφου ἐπισημειουμένου διὰ τοῦ χαρακτῆρος Α'.

Ἀλλὰ τὸ *περιέργον εἶναι ὅτι ὁ χιλίαρχος* οὗτος διηύθυνεν εἰς τὸ Δικαστήριον ταὐτοχρόνως καὶ ἄλλο του ἔγγραφον, *ἀπαιτῶν νὰ θεωρήσῃ τὸ Δικαστήριον διαφοράν τινα τὴν ὁποίαν εἶς τῶν στρατιωτῶν του εἶχε μετά τινος Ψωμοπούλου.* Τοῦτο δὲ ἀπαιτεῖ ὁ χιλίαρχος διότι ὁ στρατιώτης του εἶχε νὰ λαμβάνῃ· ὡς βλέπετε καὶ ἐκ τοῦ ἐγκλειομένου ἀντιγράφου ἐπισημειουμένου διὰ τοῦ χαρακτῆρος Β'. *Ὥστε, ὅταν οἱ πολεμικοὶ ἔχουν νὰ λαμβάνωσι παρὰ τῶν πολιτικῶν τότε συγχωρεῖ ὁ χιλίαρχος νὰ κρίνωνται ἐνταῦθα, ἀλλ' ὅταν ἀνήκει νὰ δίδωσιν εἰς τοὺς πολιτικοὺς τότε θέλει νὰ πηγαίνωσιν οἱ πολιτικοὶ εἰς τὰ στρατόπεδα διὰ νὰ κρίνωνται.*

Τὸ Δικαστήριον ἀπήντησε πρὸς τὰ δύο ταῦτα ἔγγραφα μὲ ὅλην τὴν μετριότητα, ὡς βλέπετε ἐκ τοῦ ἐγκλειομένου ἀντιγράφου ἐπισημειουμένου διὰ τοῦ χαρακτῆρος Γ', ἐλπίζον νὰ κατορθώσῃ τι, ἀλλ' εἰς μάτην· *ὁ χιλίαρχος παραβιάσας τὸ Δικαστήριον ἐπῆρεν αὐτογνωμόνως τὸν Παγῶνα.* Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέστειλε πρὸς τὸ Δικαστήριον ἐγγραφόν του ἐρωτῶν ἂν ἔχῃ ἰδιαιτέραν διαταγὴν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ κρίνῃ στρατιωτικούς, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἐγκλειομένου ἀντιγράφου ἐπισημειουμένου διὰ τοῦ χαρακτῆρος Δ'. Τὸ δὲ Δικαστήριον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν «ὅτι ἡ τοιαύτη διαταγὴ ἦτον περιττή», διότι ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐνώπιον τῶν νόμων εἶναι ἴσοι· ὡς βλέπετε ἐκ τοῦ ἐγκλειομένου ἀντιγράφου ἐπισημειουμένου διὰ τοῦ χαρακτῆρος Ε'. Τὴν δὲ δεκάτην ἐνάτην διεύθυνεν ὁ χιλίαρχος καὶ ἄλλο του ἔγγραφον ὅμοιον τῶν προτέρων, πρὸς τὸ ὁποῖον ἔκρινε περιττὸν πλέον τὸ Δικαστήριον διὰ νὰ κάμῃ ἀπάντησιν, περιττὸν δὲ ἦτο καὶ νὰ ἐγκλείσῃ ἐνταῦθα τὸ ἀντίγραφον αὐτοῦ, πλὴν τὸ ἐνέκλεισε ἐπισημειούμενον διὰ τοῦ χαρακτῆρον Ϛ' διὰ νὰ εἶναι ἐντελὲς τὸ δρᾶμα.

Παρατηρεῖ δὲ τὸ Δικαστήριον πρὸς τὴν ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα ὅτι ὁ Παγῶνας οὔτε ἐφαντάζετο κἂν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ στρατόπεδον.

Αον Διότι ἀσθματικὸς ὢν εἶναι πρὸ πολλοῦ παρῃτημένος ἀπὸ τὰ στρατιωτικά.

Βον Διότι καὶ ὑγιὴς ἐὰν ἦτο καὶ μὴ παρῃτημένος, δὲν ἦτο διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ, διότι, ὡς λέγει ὁ χιλίαρχος, εἶναι ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν αὐτοῦ, ὅστις κάθεται εἰς τὴν Ἐλευσῖνα. *Ἀλλὰ ἂν καὶ ὁ Παγῶνας ἔφυγε τὴν Σαλαμῖνα, δὲν ἀπέφυγεν ὅμως τὴν δίκην, διότι τὸ Δικαστήριον, σεβόμενον τὰ δίκαια τῶν πολιτῶν, ἐνασχολεῖται εἰς τὸ νὰ κρίνῃ αὐτὸν ἐξ ἐρημίας,* περιμένον διαταγὴν τῆς ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος.

Τῇ 20 Νοεμβρίου 1828.

ἐν Σαλαμῖνι. Ὁ Εἰρηνοδίκης Σαλαμῖνος

Κ. Λουκᾶς.

Β'.

[Ἀπὸ τὰ βιβλία τῶν πραχτικῶν τῶν συνεδριάσεων]

1.

Τῇ 10 Νοεμβρίου 1828·

Συνεδρίασις ΙΒ'.

Ἀνεγνώσθη ἀναφορὰ τοῦ Χρίστου Τρίμη Ἀθηναίου, καταταχθεῖσα ὑπ' ἀρ. 33, δι' ἧς ἐνάγει τὸν *Ἰωάννην Παγῶναν* Σαλωνίτην, ὅτι ἁρπάσας αὐτοῦ ἕνα ἵππον τὸν ἔσφαξεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τοῦ ὁποίου ἐσύναξε γρόσια τρεῖς χιλιάδας. Καὶ ὅτι χρεωστεῖ πρὸς αὐτὸν ἓξ μηνῶν στρατιωτικοὺς μισθούς. Περὶ δὲ τοῦ ἵππου ἐπαρουσίασεν ὁ Τρίμης καὶ δύο ἐμμάρτυρα ἔγγραφα, τὸ μὲν σεσημειωμένον τῇ 22 Ἰανουαρίου 1828 ἐν Αἰγίνῃ καὶ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ μαρτύρων, Θωμᾶ Φιλίππου Κονιτζιώτου, Γεωργίου Μπαρπέρη Ἀθηναίου, καὶ Γεωργίου Διπλάρη Ἀθηναίου. Ἐπικυρωμένον δὲ τὸ γνήσιον τῶν ὑπογραφῶν παρὰ τῆς Δημοσίου Νοταρίας τῇ 15 Ἀπριλίου 1828 ἐν Αἰγίνῃ. Τὸ δὲ ἕτερον ἐμμάρτυρον ἔγγραφον σεσημειωμένον τῇ 23 Μαΐου τοῦ 1818 ἐν Σαλαμῖνι, μαρτυρούμενον δὲ παρὰ τοῦ Σταμάτη Ἀλπανέζου, Κόλια μενιδιάτου τζελεμπάνη, Μήτρου Κιούση μενιδιάτου. Τὸ δὲ γνήσιον τῶν ὑπογραφῶν τούτων ὑπάρχει βεβαιούμενον παρὰ τῆς Δημογεροντίας Σαλαμῖνος τῇ 22 Ἰουνίου 1828, ἐν Σαλαμῖνι.

Τὸ Δικαστήριον διεύθυνε πρὸς τὸν ἐναγόμενον πρόσκλησιν ὑπ' ἀρ. 65, ὅστις καὶ παρουσιασθεὶς καὶ μὴ πεισθεὶς οὔτε μὲ συμβιβασμὸν οὔτε αἱρετοκρισίαν, πρῶτον μὲν ἐπεχείρησε νὰ ἀπολογηθῇ διὰ στόματος· ὡς φαίνεται εἰς τὴν Βίβλον τῶν μαρτυριῶν καὶ ἐξετάσεων. «Σελ. 3». Ἔπειτα δὲ μεταμεληθεὶς ἐζήτησεν ἀντίγραφα τῆς κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆς καὶ τῶν δύο προεκτεθέντων μαρτυρικῶν ἐγγράφων. Τὸ Δικαστήριον διεύθυνε τὰ ἀντίγραφα ταῦτα πρὸς τὸν ἐναγόμενον διὰ προσκλήσεως ὑπ' ἀρ. 74 προσκαλῶν αὐτὸν νὰ ἐκθέσῃ τὴν ἀπολογίαν του μεθ' ἡμέρας τρεῖς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἐνάγων Τρίμης καὶ διὰ τῆς ἀγωγῆς του καὶ στοματικῶς ἐζήτει ἐπιμόνως νὰ δώσῃ ὁ Παγῶνας ἐγγυητήν, διότι πολλάκις, λέγει ὁ Τρίμης, ἀπέφυγε τὴν δίκην, διὰ τοῦτο τὸ Δικαστήριον, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ παρετήρησε ὄχι ὀλίγην ἀπείθειαν εἰς τὸν Παγῶνα, ἐνέκρινε τὴν αἴτησιν τοῦ ἐνάγοντος καὶ διώρισε τὸν ἐναγόμενον νὰ παρουσιάσῃ ἐγγυητήν. Ὑπεσχέθη ὁ ἐναγόμενος νὰ τὸν παρουσιάσῃ· ἀλλὰ πρὸς τὸ δειλινὸν μεταμεληθεὶς δὲν ἠθέλησε νὰ δώσῃ ἐγγυητήν.

Τὸ Δικαστήριον παρατηροῦν ὅτι ἡ μεταμέλεια τοῦ Παγῶνα τοῦ νὰ μὴν δώσῃ ἐγγυητὴν πηγάζει ὄχι ἐκ καλῆς προαιρέσεως, γνωρίζον δὲ καὶ ὅτι πρὸ ἡμερῶν ἐγένετο φυγόδικος ἐξ Αἰγίνης, ἐπιστηριζόμε-

νος δὲ καὶ εἰς τὰ ἐμμάρτυρα ἔγγραφα τοῦ ἐνάγοντος, διεύθυνε πρόσκλησιν ὑπ' ἀρ. 75 πρὸς τὴν Δημογεροντίαν διὰ νὰ κρατήσῃ τὸν εἰρημένον Ἰωάννην Παγῶναν Σαλωνίτην ὑπὸ φύλαξιν πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ ἐνάγοντος.

Ὁ Εἰρηνοδίκης

Κ. Λουκᾶς.

2.

Κυριακὴ τῇ 18 Νοεμβρίου.

Συνεδριάσεις ΙΖ'. "Εκτακτος.

Ὁ χιλίαρχος ***Νικόλαος Κριεζιώτης*** διεύθυνεν εἰς τὸ Δικαστήριον δύο του ἔγγραφα καταταχθέντα τὸ μὲν ὑπ' ἀρ. 67, τὸ δὲ ὑπ' ἀρ. 68 σεσημειωμένα τῇ 18 τοῦ τρέχοντος. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντιφατικά, καθ' ὅτι διὰ μὲν τοῦ ὑπ' ἀρ. 67 ἐξαιτεῖται παρὰ τοῦ Δικαστηρίου νὰ θεωρηθῇ καὶ νὰ λάβῃ τέλος ἡ διαφορὰ τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ εἰκοσιπένταρχός του Γεώργιος Γούσης Ἰωαννίτης μετὰ τοῦ Γεωργίου Ντούρτα Θηβαίου· καὶ τοῦτο, διότι εἶναι ἐνάγων ὁ Γούσης. Διὰ δὲ τοῦ ὑπ' ἀρ. 68 λέγει ὅτι τὸ Δικαστήριον δὲν πρέπει νὰ κρίνῃ τοὺς στρατιωτικούς, ἀλλὰ ὅστις ἔχει διαφοράν ἂς ὑπάγῃ εἰς τὸ πολεμικὸν Κριτήριον (τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ παρὸν εἶναι μετὰ τοῦ στρατεύματος εἰς Λειβαδίαν). Καὶ διὰ τοῦτο νὰ παραιτήσῃ τὸ Δικαστήριον τὸν Ἰωάννην Παγῶναν Σαλωνίτην (διότι ὁ Παγῶνας κατεδικάσθη μὲν παρὰ τοῦ Δικαστηρίου νὰ πληρώσῃ, ἐνάγεται δὲ καὶ παρὰ τοῦ Χρίστου Τρίμη).

Τὸ Δικαστήριον ἀπήντησεν πρὸς τὸν χιλίαρχον Κριεζιώτην δι' ἐγγράφου ὑπ' ἀρ. 116 λέγον, ὅτι ὁ Παγῶνας διὰ μὲν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο περὶ αὐτοῦ ἀποφάσεων ὑπ' ἀρ. 3 καὶ 4 κρατεῖται ὑπὸ φύλαξιν παρὰ τῆς Δημογεροντίας, διὰ δὲ τὴν διαφοράν τὴν ὁποίαν ἔχει μετὰ τοῦ Χρίστου Τρίμη κρατεῖται κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Δικαστηρίου, διότι δὲν θέλει νὰ δώσῃ ἐγγυητήν, καὶ ὅτι ὁ Παγῶνας εὑρισκόμενος ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Κριεζιώτου, ὅστις διατρίβει εἰς Ἐλευσῖνα, δὲν ἐμποδίζεται διόλου ἀπὸ τὰ χρέη του κρινόμενος ἐνταῦθα, ἐξ ἐναντίας δὲ ἐὰν ὑπάγῃ διὰ νὰ κριθῇ εἰς τὸ πολεμικὸν Κριτήριον, τόσον μακρὰν τῆς Ἐλευσῖνος, τότε μέλλει νὰ ἐμποδισθῇ ἀπὸ τὰ χρέη του. Εἰς ταύτην δὲ τοῦ Δικαστηρίου τὴν ἀπάντησιν ἀπεκρίθη ὁ χιλίαρχος οὗτος νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ὁ Εἰρηνοδίκης ἐὰν ἔχῃ διαταγὴν παρὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου Κυβερνήτου διὰ νὰ κρίνῃ καὶ τοὺς στρατιωτικούς.

Τὸ δὲ Δικαστήριον δι' ἀπαντήσεως ὑπ' ἀρ. 117 ἀπήντησε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἡ τοιαύτη διαταγὴ ἦτο περιττή, διότι ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐνώπιον τῶν νόμων εἶναι ἴσοι. Καὶ ὅτι ἐὰν τὰ Δικαστήρια τῶν πόλεων

δὲν ἔκρινον καὶ τοὺς πολεμικοὺς τότε ἀλλοίμονον εἰς τὸ ἔθνος, διότι τότε ὁ καθεὶς ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ στρατιώτου ἐξεγύμνωνε τὸν τυχόντα καὶ ἔπειτα ἔλεγε πρὸς αὐτὸν «πᾶμε στὸ στρατόπεδο νὰ κριθοῦμε». Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ ἐπῆρεν ὁ χιλίαρχος Νικόλαος Κριεζιώτης τὸν Ἰωάννην Παγῶνα, παραβιάσας τὸν πολιτάρχην, ὅστις κατ' ἐπιταγὴν τῆς Δημογεροντίας τὸν εἶχε ὑπὸ φύλαξιν.

Ὁ Εἰρηνοδίκης

Κ. Λουκᾶς.

Ἀπ' τὰ λίγα αὐτὰ ἀποσπάσματα πόσα πράματα δὲν μαθαίνει κανείς, πρὸ πάντων γιὰ τὸν ἀγῶνα, ποὺ ἔκανε τότες ἡ δικαιοσύνη γιὰ νὰ βάνῃ σὲ κάποια τάξη τοὺς καπεταναίους. Μὰ μαθαίνει κι' ὅλας, πὼς πρέπει νὰ μαζεύῃ καὶ νὰ γράφῃ κάθε παράδοση ποὺ ἀκούει, ἔστω κι' ἀπ' Ἀρβανίτισσας στόμα, γιατὶ δὲν εἶναι ἀπίθανο μέσα σ' αὐτὲς νὰ βρίσκωνται ἱστορικὲς ἀλήθειες, ποὺ δὲν πρέπει νὰ χαθοῦν.

ΠΕΤΡΟΣ Α. ΦΟΥΡΙΚΗΣ